

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 186 (XXX) — Nr. 922

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 1 noiembrie 2018

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 561 din 18 septembrie 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal	2-7
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
166.— Ordin al președintelui Autorității pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar pentru aprobarea Normelor privind efectuarea inspecțiilor la auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar	8-15
M.193.— Ordin al ministrului apărării naționale pentru completarea Ordinului ministrului apărării naționale nr. M.132/2012 privind acordarea gradelor și înaintarea în gradul următor, pe timp de pace, a cadrelor militare în rezervă și în retragere, avansarea în grad a veteranilor de război, precum și înaintarea în gradul următor a fostelor cadre militare active îndepărtate abuziv din armată în perioada 23 august 1944 — 31 decembrie 1961	16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 561**

din 18 septembrie 2018

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Daniela Ramona Marițiu	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, obiecție formulată de Președintele României, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție și al art. 11 alin. (1) lit. A.a) și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

2. Cu Adresa nr. CP1/1.120 din 4 iulie 2018, Președintele României a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, sesizare care a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.309 din 4 iulie 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.036A/2018. La sesizare a fost anexat, în copie, un exemplar al legii.

3. În **motivarea sesizării de neconstituționalitate** autorul susține că dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal sunt contrare Constituției, formulând atât critici extrinseci, cât și intrinseci de neconstituționalitate.

4. Referitor la critica extrinsecă de neconstituționalitate, Președintele României susține că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal încalcă prevederile art. 61 și art. 75 din Constituție. Astfel, invocând cele statuate de instanța de contencios constituțional în Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 336 din 30 aprilie 2008, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, Președintele României susține că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal a fost adoptată cu nerespectarea cerințelor constituționale ce consacră principiul bicameralismului, potrivit căruia dezbaterile parlamentare a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acesteia în plenul celor două Camere ale Parlamentului.

5. Arată că, în contextul pronunțării de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a trei hotărâri împotriva României, a fost elaborată propunerea legislativă, scopul avut în vedere de către inițiatori fiind acela de a fi consacrat „dreptul persoanei private de libertate de a participa la funeraliile unui membru de familie și stabilirea unei proceduri efective/eficiente pentru exercitarea acestui drept”. Procedura menționată urma să se aplice deopotrivă persoanelor arestate preventiv și celor condamnate definitiv.

6. Pornind de la aceste elemente, Președintele României arată că, în cazul legii deduse controlului de constituționalitate, în cadrul dezbaterilor din Camera Deputaților au fost modificate și adoptate o serie de reglementări esențiale cu privire la modul de executare a pedepselor privative de libertate, intervenții legislative ce nu au făcut deloc obiectul analizei primei Camere competente. Astfel, în ședința din data de 4 decembrie 2017, în calitate de primă Cameră sesizată, Senatul a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, prin care au fost modificate doar prevederile art. 68 alin. (7), art. 80¹, art. 99, art. 100 alin. (1), art. 110 alin. (11) și alin. (12), art. 162 alin. (11) și art. 171 din Legea nr. 254/2013, cu referire strict la dreptul persoanei condamnate ori arestate preventiv de a participa la funeraliile unei rude apropiate.

7. Pe de altă parte, în forma adoptată în ședința din data de 6 iunie 2018, Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, a intervenit și asupra: art. 9 cu privire la calitatea în care participă judecătorul de supraveghere a privării de libertate la ședințele comisiei pentru liberare condiționată, art. 36 alin. (1), art. 37 alin. (1), art. 38 alin. (1) privind criteriile de stabilire a regimului inițial de executare a pedepselor privative de libertate (regim închis, regim semideschis, regim deschis), art. 38¹ privind reglementarea regimului „detenției la domiciliu”, art. 39 alin. (16) și (17), art. 97 privind procedura de judecare a contestației formulate de către persoana privată de libertate împotriva hotărârii prin care este individualizat regimul de executare a pedepsei aplicate, art. 96 alin. (1) lit. f) privind considerarea ca executate a zilelor de închisoare în baza unor lucrări științifice publicate, art. 97 privind atribuțiile judecătorului de supraveghere a privării de libertate de a dispune liberarea condiționată și modificări privind competența instanțelor de judecată.

8. Având în vedere aceste aspecte, Președintele României apreciază că textul proiectului de lege a suferit în Camera decizională modificări substanțiale cu privire la obiectul de reglementare și configurație, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de legiuitor. Față de cele de mai sus, autorul sesizării apreciază că legea criticată a fost adoptată de Camera Deputaților cu încălcarea principiului bicameralismului, întrucât, pe de-o parte, forma adoptată de Camera Decizională relevă existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, aceasta se abate de la obiectivele urmărite de inițiatorii propunerii legislative și respectate de prima Cameră sesizată,

fapt ce determină neconstituționalitatea acesteia prin raportare la dispozițiile art. 61 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 75 din Legea fundamentală.

9. Referitor la dispozițiile articolului unic pct. 6 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013, Președintele României apreciază că acesta încalcă dispozițiile art. 24 alin. (2) din Constituție, pe cele ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și pe cele ale art. 41, art. 47 și art. 48 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene. Autorul sesizării arată că, în forma în vigoare, art. 39 alin. (16) din Legea nr. 254/2013 dispune în sensul că persoana condamnată este adusă la judecată doar la solicitarea instanței, în acest caz fiind audiată. Conform intervenției legislative adoptate prin legea criticată, regula este că judecarea contestației formulate de către persoana condamnată împotriva încheierii judecătorului de supraveghere, prin care îi este respinsă plângerea împotriva deciziei comisiei de individualizare a regimurilor de executare, se face în prezența persoanei condamnate. Cu titlu de excepție, judecata poate avea loc și în lipsa persoanei condamnate, dacă aceasta renunță în scris la prezența sa.

10. Deși, în acest din urmă caz, persoana condamnată poate fi adusă la judecată, la solicitarea instanței, noua reglementare nu mai prevede obligativitatea audierii persoanei condamnate. Autorul sesizării apreciază că această reglementare este de natură a aduce atingere dreptului efectiv la apărare; aceasta în condițiile în care dreptul de a fi ascultat garantează oricărei persoane posibilitatea de a-și exprima în mod efectiv și util punctul de vedere în cursul procedurii specifice reglementate de art. 39 din lege. Or, audierea persoanei private de libertate, atunci când aceasta nu renunță la prezența sa în fața instanței, impune nu doar să ia act de prezența sa în fața instanței, impune nu doar să ia act de prezența sa fizică în sala de judecată, ci să se procedeze la ascultarea sa efectivă, ca o măsură concretă de realizare a dreptului la apărare. Posibilitatea instanței de judecată de a nu asculta persoana condamnată încalcă și principiul egalității armelor, ca element fundamental al unui proces echitabil, legea reglementând doar posibilitatea reprezentantului administrației locului de deținere de a pune concluzii, atunci când este prezent.

11. În ceea ce privește articolul unic pct. 1 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013, Președintele României susține că acesta încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție sub aspectul clarității, preciziei și previzibilității. Se arată că, potrivit acestei reglementări, judecătorul de supraveghere a privării de libertate participă la ședințele comisiei de liberare condiționată, fiind înlăturată calitatea sa de președinte al acestei comisii. Mai mult, potrivit art. 97 alin. (2), dispoziții modificate prin legea criticată, judecătorul de supraveghere a privării de libertate nu mai este enumerat printre persoanele care alcătuiesc comisia pentru liberare condiționată. Astfel, din coroborarea celor două dispoziții rezultă că reglementarea criticată este imprecisă, nefiind clar care este rolul judecătorului de supraveghere a privării de libertate. În acest sens, pe de o parte, nu este clară calitatea în care judecătorul de supraveghere a privării de libertate participă la ședințele comisiei de liberare condiționată, de vreme ce textul indicat nu îi recunoaște calitatea de membru al acestei comisii. Pe de altă parte, nu este clar de ce ar participa judecătorul de supraveghere a privării de libertate la ședințele comisiei de liberare condiționată, pentru ca, ulterior, să se pronunțe prin încheiere asupra liberării condiționate a unei persoane private de libertate.

12. În continuare, invocă jurisprudența Curții Constituționale referitoare la claritatea și previzibilitatea legii, reflectată în Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, paragraful 52,

Decizia nr. 183 din 2 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 22 mai 2014, paragraful 23, și Decizia nr. 390 din 2 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 532 din 17 iulie 2014, paragraful 32.

13. Referitor la dispozițiile articolului unic pct. 8 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013, Președintele României apreciază că norma este neclară și, deci, contravine dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa privind calitatea legii. Astfel, deși, în vederea corelării cu noua soluție legislativă, art. 99 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 254/2013 este abrogat prin articolul unic pct. 11 din legea criticată, dispozițiile art. 99 alin. (5) referitoare la procedura acordării învoirilor pentru acest motiv rămân în vigoare.

14. În continuare, Președintele României susține că articolul unic pct. 10 din legea criticată, care modifică alin. (1), (2), (10), (11) și (13) ale art. 97 din Legea nr. 254/2013, este lipsit de claritate, inducând confuzie în interpretarea și, ulterior, în eventuala sa aplicare, întrucât din modul de redactare nu rezultă dacă judecătorul de supraveghere poate fi sesizat atât de către comisia pentru liberare condiționată, prin propunere, cât și de către persoana condamnată, prin cerere. În lipsa conjuncției „sau” între cele două modalități de sesizare menționate se poate înțelege că propunerea comisiei pentru liberare condiționată se formulează numai la cererea persoanei condamnate. Lipsa de rigoare în formularea textului menționat creează contradicții și în raport cu art. 587 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit căruia „liberarea condiționată se dispune, la cererea sau la propunerea făcută potrivit dispozițiilor legii privind executarea pedepselor, de către judecătoria în a cărei circumscripție se află locul de deținere”.

15. În ceea ce privește excluderea judecătorului de supraveghere din componența comisiei pentru liberare condiționată, autorul sesizării arată că această opțiune a legiuitorului apare ca fiind justificată în condițiile în care, prin modificările preconizate, se intenționează stabilirea în sarcina acestuia a atribuției de soluționare a propunerilor de liberare condiționată. Cu toate acestea, modificarea operată este în vădită contradicție cu art. 587 din Codul de procedură penală, care stabilește competența de a dispune asupra propunerii sau cererii de liberare condiționată în competența judecătoriei, nu a judecătorului de supraveghere, acest fapt fiind de natură să contravină art. 1 alin. (5) din Constituție.

16. În continuare, se arată că modificarea competenței de soluționare a cererilor de liberare condiționată, modificare operată cu referire la dispozițiile art. 97 alin. (10) și alin. (11) din Legea nr. 254/2013, nu este coroborată cu textele în vigoare din Codul de procedură penală, respectiv art. 587, care au fost menținute și care stabilesc alte reguli de competență. Astfel, textul stabilește competența exclusivă a comisiei pentru liberare condiționată în stabilirea termenelor pentru reexaminarea situației persoanelor private de libertate, judecătorul de supraveghere a privării de libertate neavând niciun rol în stabilirea ori cenzurarea noilor termene de reexaminare. Se constată astfel că prin modificările preconizate este reglementată posibilitatea contestării la instanța de judecată doar a încheierii de respingere a liberării condiționate.

17. Potrivit art. 9 alin. (3) din Legea nr. 254/2013, atribuțiile administrativ-jurisdicționale ale judecătorului de supraveghere a privării de libertate se exercită în cadrul procedurilor speciale prevăzute în lege și se finalizează printr-un act administrativ-jurisdicțional, denumit încheiere. Încheierea judecătorului de supraveghere a privării de libertate care poartă asupra liberării condiționate [potrivit dispozițiilor art. 97 alin. (1)] poate fi atacată la judecătoria doar în cazul în care se dispune respingerea liberării condiționate [art. 97 alin. (11) teza ultimă]. Or, limitarea dreptului de a contesta încheierea judecătorului de supraveghere doar în această situație este de natură să încalce

dispozițiile art. 21 alin. (1) și alin. (2) din Constituție, întrucât limitează dreptul persoanei private de libertate de a se adresa instanței și în ipoteza pronunțării altor soluții, precum și dreptul administrației locului de deținere de a ataca o eventuală soluție de admitere a cererii de liberare condiționată, dispusă cu încălcarea dispozițiilor legale.

18. În continuare, Președintele României apreciază că modificările aduse prin articolul unic pct. 13 din legea criticată sunt lipsite de previzibilitate, întrucât nu se precizează, în cazul persoanelor arestate preventiv, care este autoritatea care efectuează verificarea veridicității motivelor invocate, cine acordă permisiunea pentru părăsirea locului de reținere ori arest preventiv, cum și de către cine se realizează paza persoanelor arestate preventiv, pe durata învoirii. Prin folosirea de către legiuitor a sintagmei „aceleași condiții ca și persoanele condamnate” s-ar putea interpreta că verificările și paza ar trebui să fie efectuate de către conducerea penitenciarului, în condițiile în care persoana care solicită învoirea se află într-un centru de reținere și arest preventiv, dar care funcționează în subordinea unui inspectorat județean de poliție. De asemenea, se arată că în cazul persoanelor arestate preventiv „incinerarea” rudei nu se regăsește printre motivele pentru care se poate formula o cerere de învoire.

19. În ceea ce privește dispozițiile articolului unic pct. 14 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013, Președintele României apreciază că această reglementare este lipsită de previzibilitate, întrucât, pentru persoanele internate într-un centru educativ, nu este precizată autoritatea ce poate efectua verificarea veridicității motivelor invocate, autoritatea care acordă permisiunea pentru părăsirea centrului, cum și de către cine se realizează paza persoanelor învoite. Prin trimiterea realizată de către legiuitor la „aceleași condiții ca și persoanele condamnate” s-ar putea interpreta că verificările și paza ar trebui să fie efectuate de către conducerea penitenciarului, însă tocmai această trimitere este de natură să facă norma neclară deoarece persoana care solicită învoirea se află într-un centru educativ.

20. De asemenea, Președintele României susține că articolul unic pct. 2, 3, 4 și 5 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 este contrar prevederilor art. 1 alin. (5) coroborate cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție. Astfel, autorul sesizării învederează că sintagma „cu violență”/„fără violență” este lipsită de claritate și previzibilitate. Arată că, prin Decizia nr. 356/2018, cu privire la infracțiunile comise cu violență, Curtea Constituțională a reținut că: „(...) această categorie de infracțiuni este vag circumscrisă, astfel că, în procesul de aplicare a legii, va fi dificil de identificat în mod riguros care infracțiune cade sub incidența interdicției aplicării măsurilor alternative. Mai mult, așa cum arată unul dintre autorii sesizării, respectiv Înalta Curte de Casație de Justiție, în cazul tuturor infracțiunilor în conținutul cărora săvârșirea prin violență reprezintă o modalitate alternativă, din textul de lege «nu rezultă cu claritate dacă numai săvârșirea în concret în modalitatea exercitării violențelor se include în sfera excepțiilor de la aplicarea măsurilor sau dacă, pentru includerea în sfera excepțiilor, este suficient ca norma de incriminare reținută în încadrarea juridică să prevadă, ca modalitate alternativă, exercitarea violențelor.»” Față de jurisprudența instanței de contencios constituțional, autorul sesizării apreciază că sintagma „cu violență”/„fără violență” reprezintă o terminologie neclară și lipsită de previzibilitate, fiind contrară dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție. Totodată, prin faptul că perpetuează o soluție legislativă a cărei neconstituționalitate a fost anterior constatată, prevederile articolului unic pct. 2, 3, 4 și 5 din legea criticată încalcă și dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție.

21. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

22. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis punctul său de vedere prin Adresa cu nr. 2/7.804 din 3 septembrie 2018, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 7.642 din 3 septembrie 2018, apreciind că, din examinarea considerentelor sesizării de neconstituționalitate prin raportare la dispozițiile constituționale invocate, aceasta este neîntemeiată.

23. În ceea ce privește critica referitoare la încălcarea principiului bicameralismului, Președintele Camerei Deputaților, invocând jurisprudența Curții Constituționale în materie, apreciază că aceasta este neîntemeiată întrucât nu sunt îndeplinite cumulativ cele două condiții esențiale statuate de Curtea Constituțională, respectiv: existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și existența unei configurații deosebite, semnificativ diferite, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Așadar, apreciază că legea criticată a fost adoptată cu respectarea prevederilor art. 61 și art. 75 din Constituție.

24. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, președintele Camerei Deputaților apreciază că dispozițiile articolului unic pct. 1, 8 și 13 din legea dedusă controlului de constituționalitate răspund cerințelor de claritate și previzibilitate. Dispozițiile criticate sunt clare, întrucât în conținutul lor nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, sunt precise, fiind redactate într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redactate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

25. În continuare, invocă Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în Cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 420 din 23 iunie 2010. Întinderea noțiunii de previzibilitate depinde însă, într-o largă măsură, de conținutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, ca și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Asemenea consecințe nu au nevoie să fie previzibile cu o certitudine absolută. O atare certitudine, oricât de dorită ar fi, este imposibil de realizat și, mai mult, poate da naștere la o rigiditate excesivă a reglementării. De asemenea invocă Decizia Curții Constituționale nr. 22 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 160 din 2 martie 2016.

26. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 24 alin. (2) din Constituție, președintele Camerei Deputaților apreciază că nici aceasta nu poate fi reținută. Astfel, în ceea ce privește audierea persoanei condamnate, președintele Camerei Deputaților susține că se aplică regulile de procedură penală, cu respectarea dispozițiilor art. 17 din legea supusă controlului de constituționalitate, text care prevede expres că „asistența juridică este obligatorie”. Dreptul persoanei condamnate de a fi prezentă la judecata contestației și, implicit, de a fi audiată nu este un drept garantat sau ocrotit de Legea fundamentală ori de alte dispoziții internaționale, deoarece inexistența lui nu este de natură a afecta în vreun fel dreptul la apărare al acestuia, astfel că derogarea de la instituirea obligativității prezenței persoanei condamnate în fața instanței de judecată se constituie în norme de procedură de natură să o protejeze prin asigurarea celerității judecății.

27. De asemenea apreciază că dispozițiile articolului unic pct. 1, 6, 8, 13, 14 din legea criticată întrunesc exigențele constituționale prin raportare la prevederile art. 1 alin. (5), art. 24 alin. (2) din Constituție, legea fiind adoptată cu respectarea prevederilor art. 61 și ale art. 75 din Legea fundamentală. Totodată, cu privire la constituționalitatea dispozițiilor articolului unic pct. 2 — 5 și pct. 10 din legea criticată, președintele Camerei Deputaților arată că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat prin Decizia nr. 453 din 4 iulie 2018.

28. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au transmis punctele lor de vedere cu privire la obiecția de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, raportul judecătorului-raportor, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, precum și prevederile Constituției, reține următoarele:

29. Actul de sesizare are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

30. Autorul sesizării susține că dispozițiile legii criticate contravin prevederilor constituționale cuprinse în art. 1 alin. (5) în componenta sa referitoare la calitatea legii, art. 21 alin. (1) și alin. (2) referitor la accesul liber la justiție, art. 24 alin. (2) potrivit căruia, în tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu, art. 61 referitor la rolul și structura Parlamentului, art. 75 referitor la sesizarea Camerelor și art. 147 alin. (4) referitor la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale. De asemenea, sunt invocate prevederile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și pe cele ale art. 41, art. 47 și art. 48 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene.

31. În vederea soluționării prezentei sesizări, Curtea procedează, mai întâi, la **verificarea admisibilității acesteia**. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată prin raportare la art. 146 lit. a) din Constituție și la art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia „*Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.*” Astfel, se constată că actul supus controlului de constituționalitate este o lege adoptată de Parlamentul României și încă nepromulgată, sesizarea fiind formulată de Președintele României, subiect de drept care întrunește, potrivit dispozițiilor constituționale și legale, calitatea de titular al sesizării Curții Constituționale cu obiecții de neconstituționalitate.

32. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată și prin raportare la art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia „*În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la cel al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de două zile.*” Cu privire la acest aspect, se constată că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul

procesului penal a fost adoptată, în procedură normală, de Camera Deputaților, Cameră decizională, în data de 6 iunie 2018 și a fost depusă la secretarul general pentru exercitarea dreptului de sesizare cu privire la neconstituționalitatea legii, în data de 11 iunie 2018, și trimisă spre promulgare în data de 16 iunie 2018. La data de 4 iulie 2018, Președintele României a sesizat Curtea Constituțională în vederea exercitării controlului de constituționalitate *a priori*, deci în interiorul termenului de 20 de zile prevăzut în art. 77 alin. (1) din Constituție.

33. Prin urmare, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

34. Analizând criticile de neconstituționalitate extrinseci referitoare la încălcarea principiului bicameralismului, Curtea constată că, în jurisprudența sa, a stabilit **două criterii esențiale** pentru a se determina cazurile în care, prin procedura legislativă, se încalcă principiul bicameralismului, și anume: pe de o parte, **existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate** de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, **existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate** de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea celor două criterii este de natură a afecta principiul constituțional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziție privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, a primei Camere sesizate din procesul legislativ (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din data de 28 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 161 din 3 martie 2017, paragraful 29, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 13 aprilie 2017, paragraful 54, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 586 din 21 iulie 2017, paragraful 44).

35. Stabilind limitele principiului bicameralismului, Curtea a apreciat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate, în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau propunerii legislative (și, practic, conținutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecință faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecție, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge. Sub aceste aspecte este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât și obligația acestora de a-și exprima prin vot poziția cu privire la adoptarea legilor (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 55).

36. Astfel, bicameralismul nu înseamnă însă ca ambele Camere să se pronunțe asupra unei soluții legislative identice, în Camera decizională putând exista abateri inerente de la forma adoptată de Camera de reflecție, desigur, fără schimbarea obiectului esențial al proiectului de lege/propunerii legislative. A nega posibilitatea Camerei decizionale de a se îndepărta de la forma votată în Camera de reflecție ar însemna limitarea rolului său constituțional, iar caracterul decizional atașat acesteia devine iluzoriu. S-ar ajunge la un veritabil

metism, în sensul că cea de-a doua Cameră se va identifica, în ceea ce privește activitatea sa legislativă, cu prima Cameră, neputându-se îndepărta în niciun fel de la soluțiile legislative pentru care a optat prima Cameră, ceea ce este contrar, până la urmă, chiar ideii de bicameralism. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului, atât timp cât legea adoptată de Camera decizională se referă la aspectele principiale pe care le-a avut în vedere propunerea/proiectul de lege în forma sa însușită de Camera de reflecție. În acest sens, modificările aduse formei adoptate de Camera de reflecție trebuie să cuprindă o soluție legislativă care păstrează concepția de ansamblu a acesteia și să fie adaptate în mod corespunzător, prin stabilirea unei soluții legislative alternative/complementare, care nu se abate de la forma adoptată de Camera de reflecție, în condițiile în care aceasta este mai cuprinzătoare sau mai bine articulată în cadrul ansamblului legii, cu realizarea anumitor coroborări inerente oricărei modificări (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017, paragrafele 37 și 38, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, paragraful 45).

37. Curtea a stabilit că art. 75 alin. (3) din Constituție, folosind sintagma „decide definitiv” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătută în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări. Curtea a subliniat că, în acest caz, Camera decizională nu poate însă modifica substanțial obiectul de reglementare și configurația inițiativei legislative, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de inițiator (Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 937 din 22 noiembrie 2016, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 56, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, paragraful 46).

38. Plecând de la aceste premise, Curtea, examinând procesul legislativ de adoptare a legii criticate, observă că propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal a fost inițiată de un număr de 32 de deputați și senatori și înregistrată la data de 9 mai 2017 la Senat, pentru dezbateră. Potrivit expunerii de motive, scopul modificărilor legislative este acela al „consacrării dreptului persoanei private de libertate de a participa la funeraliile unui membru de familie și stabilirea unei proceduri efective/eficiente pentru exercitarea acestui drept”. Forma inițiatorilor cuprindea articolul unic pct. 1—7, prin care se modificau, completau sau abrogau dispoziții din Legea nr. 254/2013, reglementarea referindu-se exclusiv la dreptul persoanelor private de libertate de a participa la înhumarea sau incinerarea unor membri ai familiei, precum și la procedura ce trebuie urmată în această situație.

39. Analizând forma adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, Curtea reține că aceasta aduce modificări art. 68 din Legea nr. 254/2013 și introduce art. 801 în cuprinsul aceluiași act normativ. Acestea fac parte din capitolul V al titlului III din legea anterior menționată, capitol cu denumirea marginală „Drepturile persoanelor condamnate”. Prin forma adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, este abrogat art. 99 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 254/2013 și modificat art. 100 alin. (1) din același act normativ, ambele articole făcând parte din capitolul IX al titlului III din legea anterior menționată, capitol cu denumirea marginală „Recompense, abateri și sancțiuni disciplinare”. Modificarea are în vedere reglementarea participării persoanelor condamnate la înhumarea sau

incinerarea unor membri ai familiei ca un drept distinct, de sine stătător, procedura ce trebuie urmată în această situație și eventualele sancțiuni ce intervin în cazul exercitării neconforme cu legea a acestui drept.

40. Totodată, prin forma adoptată de Senat se introduc două alineate noi la articolul 110 din Legea nr. 254/2013, articol ce face parte din capitolul I al titlului IV, capitol cu denumirea marginală „Executarea măsurilor preventive privative de libertate în centrele de rețineră și arestare preventivă”. Se introduce un nou alineat la art. 162 din Legea nr. 254/2013, articol ce face parte din capitolul V al titlului V, capitol cu denumirea marginală „Drepturile și obligațiile persoanelor internate”.

41. De asemenea se modifică art. 171 din Legea nr. 254/2013, articol ce face parte din capitolul VIII al titlului IV, capitol cu denumirea marginală „Recompensele, învoirea din motive umanitare, abaterile și sancțiunile disciplinare”. Completarea are în vedere conferirea dreptului de a participa la înhumarea sau incinerarea unor membri ai familiei și persoanelor care execută o măsură preventivă privativă de libertate în centrele de rețineră și arestare preventivă și persoanelor internate care execută măsuri educative privative de libertate.

42. **Astfel, Curtea constată că toate modificările, abrogările și completările** Legii nr. 254/2013 realizate prin adoptarea propunerii legislative **de către Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, se circumscriu materiei vizate de inițiatori, aceea a consacării dreptului persoanei private de libertate de a participa la funeraliile unui membru de familie** și stabilirea unei proceduri efective/eficiente pentru exercitarea acestui drept.

43. La data de 4 decembrie 2017, propunerea legislativă a fost adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, în condițiile art. 75 alin. (2) teza a treia din Constituție. Această formă este identică cu forma propusă de către inițiatori. La data de 7 decembrie 2017, propunerea legislativă a fost înregistrată la Camera Deputaților pentru dezbateră, iar la data de 6 iunie 2018 a fost adoptată de către Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională. Forma adoptată de Camera decizională cuprinde articolul unic pct. 1—15.

44. În ceea ce privește forma adoptată de către Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, Curtea observă că, pe lângă modificările legislative ce privesc dreptul persoanelor private de libertate de a participa la înhumarea sau incinerarea unor membri ai familiei, precum și la procedura ce trebuie urmată în această situație, au mai fost realizate și alte intervenții legislative.

45. Astfel, Curtea constată că articolul unic pct. 1 din **forma adoptată de Camera Deputaților** se referă la **modificarea structurii comisiei pentru liberare condiționată și implicit a atribuțiilor judecătorului de supraveghere a privării de libertate**, prin modificarea art. 9 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 254/2013, articol care face parte din titlul II al legii anterior menționate cu denumirea marginală „Judecătorul de supraveghere a privării de libertate”.

46. Totodată, pct. 2, 3 și 4 din forma adoptată de Camera Deputaților modifică dispozițiile referitoare la **regimurile de executare a pedepselor privative de libertate — închis, semideschis, deschis** — în sensul modificării categoriilor de persoane condamnate cărora acestea li se aplică. Prin articolul unic pct. 5 **se introduce un nou tip de regim de executare a pedepselor privative de libertate — regimul detenției la domiciliu**. De asemenea, articolul unic pct. 6 modifică dispozițiile alin. (16) și (17) ale art. 39 din Legea nr. 254/2013, dispoziții care **reglementează în materia contestației**

împotriva încheierii judecătorului de supraveghere a privării de libertate. Dispozițiile modificate și articolul nou-introdus fac parte din capitolul III al titlului III, capitol cu denumirea marginală „Regimurile de executare a pedepselor privative de libertate”.

47. De asemenea, forma legii adoptată de Camera Deputaților **modifică și instituția liberării condiționate**, în sensul schimbării părții din durata pedepsei care este considerată ca executată în cazul elaborării de lucrări științifice publicate sau invenții și inovații brevetate, pe de-o parte, și a unor elemente ce țin de procedura de acordare a liberării condiționate, pe de altă parte. Articolele modificate, art. 96 alin. (1) lit. f) și art. 97 alin. (1), (2), (10), (11) și (13) din Legea nr. 254/2013, fac parte din capitolul VIII al titlului III, capitol cu denumirea marginală „Liberarea condiționată”.

48. Având în vedere aceste aspecte, Curtea reține că, în ceea ce privește Legea nr. 254/2013, forma în vigoare, legiuitorul a optat pentru structurarea conținutului acesteia în titluri, capitole și articole. Potrivit art. 56 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, „*titlurile, capitolele și secțiunile se denumesc prin exprimarea sintetică a reglementărilor pe care le cuprind*”. Astfel, din analiza denumirii marginale a capitolelor care conțin articolele care urmează să fie modificate, completate sau abrogate, precum și a conținutului concret pe care acestea îl au, Curtea observă că dispozițiile adoptate de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, excedează sferei de reglementare avută în vedere de inițiator și de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

49. Astfel, „judecătorul de supraveghere a privării de libertate”, „regimurile de executare a pedepselor privative de libertate” și „liberarea condiționată”, deși fac parte din același ansamblu legislativ — Legea nr. 254/2013, sunt instituții diferite de cea care se referă la drepturile persoanei private de libertate, ce nu au fost avute în vedere spre a fi modificate, completate sau abrogate nici de inițiatorul propunerii legislative, nici de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

50. Aplicând considerentele de principiu rezultate din jurisprudența Curții referitoare la criteriile esențiale ce trebuie îndeplinite pentru respectarea principiului bicameralismului, Curtea constată că, în cazul legii criticate, **există diferențe majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului.** Astfel, Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, a adus propunerii legislative și

alte modificări și completări, care nu se circumscriu reglementărilor privind consacarea dreptului persoanei private de libertate de a participa la funeraliile unui membru de familie și stabilirea unei proceduri efective/eficiente pentru exercitarea acestui drept.

51. Mai mult, între forma adoptată de Camera Deputaților și cea adoptată de Senat există o diferență majoră de conținut, *forma finală îndepărtându-se de la scopul urmărit de inițiator și validat de prima Cameră sesizată, și anume consacarea dreptului persoanei private de libertate de a participa la funeraliile unui membru de familie și stabilirea unei proceduri efective/eficiente pentru exercitarea acestui drept.*

52. Astfel, Curtea **reține existența unei configurații semnificativ diferite între forma legii criticate adoptate de Senat și forma adoptată de Camera Deputaților.** Modificările și completările pe care Camera Deputaților le-a adus propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată *nu se raportează la materia avută în vedere de aceasta din urmă și deturbează concepția de ansamblu a acesteia, prin stabilirea unor soluții legislative diferite, ce se referă la alte instituții din materia executării pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, iar nu la cea avută în vedere inițial.*

53. În concluzie, ținând cont de faptul că forma adoptată de Camera Deputaților modifică substanțial obiectul de reglementare și configurația legii adoptate în Camera de reflecție, Curtea constată că au fost încălcate dispozițiile art. 75 din Constituție referitoare la principiul bicameralismului, astfel cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale anterior amintită.

54. Având în vedere constatarea viciilor de neconstituționalitate extrinsecă determinate de încălcarea principiului bicameralismului, Curtea reține, în acord cu jurisprudența Curții Constituționale, că nu mai este necesară examinarea criticilor de neconstituționalitate intrinsecă formulate de autorul obiecției de neconstituționalitate (a se vedea în acest sens Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 13 aprilie 2017, paragraful 67, Decizia nr. 747 din 4 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 922 din 11 decembrie 2015, paragraful 35, Decizia nr. 392 din 6 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 579 din 9 iulie 2018, paragraful 50).

55. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată de Președintele României și constată că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal este neconstituțională, în ansamblul ei.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, prim-ministrului și Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 18 septembrie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent,
Daniela Ramona Marițiu

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE

AUTORITATEA PENTRU SUPRAVEGHEREA PUBLICĂ A ACTIVITĂȚII DE AUDIT STATUTAR

ORDIN

pentru aprobarea Normelor privind efectuarea inspecțiilor la auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar

Având în vedere prevederile art. 77 alin. (2) și (3) din Legea nr. 162/2017,

în temeiul prevederilor art. 35 alin. (9), art. 51, 74 și art. 75 alin. (1) lit. d), e) și j) din Legea nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative,

președintele Autorității pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă Normele privind efectuarea inspecțiilor la auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar, prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — La data intrării în vigoare a prezentului ordin orice alte norme emise anterior având același obiect își încetează aplicabilitatea.

Art. 3. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Autorității pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar,
Cristiana Doina Tudor

București, 16 octombrie 2018.
Nr. 166.

ANEXĂ

NORME

privind efectuarea inspecțiilor la auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar

CAPITOLUL I Dispoziții generale

ARTICOLUL 1

Obiect

Prezenta normă stabilește cadrul de desfășurare a inspecțiilor la auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar, în conformitate cu prevederile Legii nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative și ale Regulamentului (UE) nr. 537/2014 privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public și de abrogare a Deciziei 2005/909/CE a Comisiei.

ARTICOLUL 2

Aria de aplicabilitate

(1) Toți auditorii financiari și firmele de audit fac obiectul unui sistem de asigurare a calității care respectă cel puțin criteriile prevăzute la art. 35 alin. (4) din Legea nr. 162/2017.

(2) ASPAAS efectuează inspecțiile pentru asigurarea calității la auditorii financiari și firmele de audit în legătură cu activitatea de audit statutar.

(3) În vederea evaluării sistemului de control al calității la nivelul auditorului financiar sau firmei de audit, precum și a respectării cerințelor de etică profesională, inspecțiile pentru asigurarea calității se pot desfășura și asupra altor misiuni de audit financiar efectuate de auditorul financiar sau firma de audit la clientul de audit statutar în cadrul perioadei auditate, altele decât cele de audit statutar.

(4) Înregistrarea unui auditor financiar persoană fizică în Registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit, în categoria auditorilor financiari nonactivi sau cu mențiunea „suspendat”, nu împiedică inspectarea activității desfășurate de auditorul financiar anterior obținerii statutului de auditor financiar nonactiv, respectiv anterior perioadei de suspendare a activității.

(5) Auditorii financiari și entitățile de audit din țări terțe înregistrați, dar nu și autorizați în România se supun sistemelor de supraveghere a calității, de asigurare a calității și de investigații și sancțiuni prevăzute de prezentele norme, în conformitate cu art. 67 alin. (4) din Legea nr. 162/2017.

(6) Efectuarea inspecțiilor pentru asigurarea calității activității de audit statutar se realizează de către Serviciul investigații, asigurarea calității și inspecții (SIACI) din cadrul ASPAAS.

ARTICOLUL 3

Definiții

În înțelesul prezentei norme, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

1. *autoritate competentă* — Autoritatea pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar, denumită în continuare ASPAAS, în calitate de autoritate de reglementare în domeniul auditului statutar și de supraveghere a auditorilor financiari și a firmelor de audit;

2. *COESA* — Comitetul organismelor europene de supraveghere a auditului;

3. *CAIM* — Metodologia comună de inspecții a auditului (engleză *Common Audit Inspection Methodology*) stabilită la nivel european în cadrul COESA;

4. *cererea de informații* — document elaborat în activitatea de inspecție prin care inspectorii ASPAAS solicită o serie de informații cu scopul de a cunoaște amploarea activității auditorului financiar sau firmei de audit. Această cerere este personalizată în funcție de profilul fiecărui auditor financiar sau firmă de audit;

5. *firma de audit* — persoana juridică sau orice altă entitate, indiferent de forma juridică a acesteia, care este autorizată în conformitate cu prevederile Legii nr. 162/2017 de către ASPAAS să efectueze audit financiar, conform art. 2 pct. 14 din Legea nr. 162/2017;

6. *expert extern* — o persoană având experiență specifică în piețe financiare, raportare financiară, audit sau alte domenii relevante pentru inspecții, inclusiv o persoană care exercită activitatea de audit statutar;

7. *inspecția de asigurare a calității*, în continuare *inspecția* — un proces derulat în condițiile stabilite prin prezentele norme, pentru a furniza ASPAAS o evaluare obiectivă, la data întocmirii raportului de inspecție, asupra măsurii în care auditorul financiar sau firma de audit inspectat(ă) dispune de un sistem intern de control al calității adecvat, implementează și se conformează sistemului respectiv, precum și asupra măsurii în care auditorul financiar sau firma de audit inspectat(ă) a respectat standardele profesionale și celelalte cerințe legale aplicabile în cadrul misiunilor derulate, în special cu privire la raționamentele semnificative efectuate și la concluziile la care auditorul financiar sau firma de audit a ajuns în raportul de audit emis;

8. *monitorizarea* — ansamblul procedurilor aplicate de către ASPAAS, în condițiile legii, pentru supravegherea, analiza și evaluarea modului de implementare a recomandărilor emise și comunicate după efectuarea unei inspecții periodice;

9. *probele de inspecție* — dovezi utilizate de echipa de inspecție pentru emiterea concluziilor pe care se bazează raportul de inspecție;

10. *planul anual de inspecții* — este elaborat de personalul SIACI și include auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar selectați în vederea inspecției pe baza modelului intern de risc al ASPAAS;

11. *procedura operațională privind efectuarea inspecțiilor referitoare la auditorii financiari și firmele de audit în exercitarea activității de audit statutar*, denumită în continuare *procedura operațională de inspecții* — document intern al ASPAAS care reliefează etapele și documentele incluse în activitatea de inspecții desfășurată de ASPAAS;

12. *raportul de constatări preliminare* — document elaborat de către echipa de inspecție în urma verificărilor efectuate în cadrul activității de inspecții, dar înaintea raportului de inspecție, conținând constatările principale identificate și care este comunicat auditorilor financiari/firmelor de audit pentru eventuale comentarii;

13. *raportul de inspecție* — document elaborat de către echipa de inspecție la finalul inspecției pentru asigurarea calității, conținând constatările și concluziile finale;

14. *sistemul intern de control al calității* reprezintă:

a) ansamblul politicilor create pentru a-i oferi auditorului financiar sau firmei de audit o asigurare rezonabilă asupra conformității cu standardele profesionale și cerințele legale și de reglementare aplicabile, precum și asupra faptului că rapoartele emise sunt adecvate în circumstanțele date și

b) procedurile necesare pentru implementarea și monitorizarea conformității cu aceste politici;

15. *standardele profesionale* — reglementări emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB) din cadrul Federației Internaționale a Contabililor (IFAC) și adoptate de către ASPAAS, astfel cum sunt definite în prefața

la ISA, și cerințele etice cuprinse în Codul etic al profesioniștilor contabili emis de IFAC și adoptat de ASPAAS (denumit în continuare *Codul etic*), respectiv în Standardele de audit intern emise de Institutul Auditorilor Interni (*Institute of Internal Auditors - IIA*) și adoptate de Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR);

16. *standarde internaționale de audit* înseamnă Standardele internaționale de audit (ISA), Standardul internațional privind controlul calității 1 (ISQC 1) și alte standarde emise de Federația Internațională a Contabililor (IFAC) prin intermediul Consiliului pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB), în măsura în care acestea sunt relevante pentru auditul statutar.

ARTICOLUL 4

Inspecții — Scop

(1) ASPAAS efectuează inspecții pentru a preveni, detecta și corecta neconformități în activitatea auditorilor financiari și a firmelor de audit care desfășoară misiuni de audit statutar.

(2) Metodologia de inspecții ASPAAS este armonizată cu Metodologia comună de inspecții a auditului stabilită la nivel european în cadrul COESA (CAIM). Scopul principal al CAIM este acela de a dezvolta și menține la un nivel înalt calitatea inspecțiilor pentru asigurarea calității efectuate de statele membre și, indirect, de a contribui la menținerea și creșterea calității auditului statutar la nivel european.

(3) Inspectorii și experții își desfășoară activitatea pe baza principiilor fundamentale bazate pe: independență, integritate, obiectivitate, competență profesională, scepticism profesional, confidențialitate, comportament profesional, respect față de normele tehnice și profesionale conform Codului etic.

(4) Inspecțiile efectuate de ASPAAS în condițiile prezentelor norme au drept scop obținerea unei asigurări rezonabile că auditorul financiar sau firma de audit respectă cel puțin următoarele cerințe:

a) dispune de un sistem adecvat de control intern al calității aferent auditurilor statutare și revizuirilor situațiilor financiare; în conformitate cu prevederile Standardului internațional privind controlul calității 1 (ISQC1) și ale Standardului internațional de audit 220 — Controlul calității pentru un audit al situațiilor financiare (ISA 220);

b) își desfășoară activitatea în conformitate cu cerințele standardelor profesionale aplicabile activității de audit statutar, precum și cu alte reglementări aplicabile inclusiv cele naționale;

c) se conformează cerințelor etice cuprinse în Codul etic;

d) se conformează prevederilor art. 4 din Regulamentul (UE) nr. 537/2014 și ale art. 30 din Legea nr. 162/2017;

e) a îndeplinit obligațiile în ceea ce privește formarea profesională continuă conform Normelor privind formarea profesională continuă a auditorilor financiari aprobate prin Ordinul președintelui Autorității pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar nr. 90/2018;

f) a îndeplinit obligația de a furniza anual sau ori de câte ori este cazul/este solicitat către ASPAAS un raport privind activitatea de audit statutar, care conține cel puțin informații similare cu cele prevăzute la art. 13 și 14 din Regulamentul (UE) nr. 537/2014, în conformitate cu art. 29 alin. (14) din Legea nr. 162/2017;

g) are viza anuală emisă de autoritatea competentă ASPAAS și este înscris în Registrul public electronic la data exercitării activității de audit (semnării scrisorii de angajament).

ARTICOLUL 5

Tipuri de inspecții

(1) ASPAAS desfășoară următoarele tipuri de inspecții pentru asigurarea calității:

a) inspecții periodice;

- b) inspecții consecutive;
- c) inspecții la cerere;
- d) inspecții tematice.

(2) Inspecțiile periodice sunt acele inspecții care sunt cuprinse în planul anual de inspecții și care se finalizează prin elaborarea unui raport de inspecție de către echipa de inspecție a ASPAAS, conform procedurii operaționale de inspecții. Inspecțiile periodice se desfășoară cel puțin o dată la 6 ani. Pentru entitățile de interes public, frecvența inspecțiilor este cel puțin o dată la 3 ani. În cadrul acestui interval programarea inspecțiilor se realizează în funcție de riscul atribuit fiecărui auditor financiar persoană fizică și firmă de audit ca urmare a calibrării modelului de risc elaborat de ASPAAS în conformitate cu procedura operațională de inspecții.

(3) Inspecțiile consecutive sunt acele inspecții care au ca obiect revizuirea calității activității desfășurate de auditorul financiar sau firma de audit conform prevederilor art. 16 alin. (6) lit. b). Inspecțiile consecutive se desfășoară în urma constatărilor din raportul de inspecții aferent inspecției periodice și se efectuează la intervalul stabilit de echipa de inspecție în funcție de gravitatea aspectelor ce se impun a fi remediate. Inspecția consecutivă se finalizează cu o notă de constatare care constituie anexă la raportul de inspecție.

(4) Inspecțiile la cerere sunt acele inspecții efectuate asupra unui auditor financiar care dorește revizuirea calității. În funcție de resurse și programul de inspecții, personalul SIACI din cadrul ASPAAS analizează cererile și comunică auditorului financiar, inclusiv prin mijloace electronice, dacă cererea privind inspecția a fost aprobată sau nu. Inspecțiile la cerere se finalizează prin încheierea unui raport de inspecție, în condițiile prezentelor norme. Aceste inspecții se supun aprobării președintelui ASPAAS sau persoanei desemnate de către acesta și contribuie la actualizarea planului anual de inspecții în cazul aprobării.

(5) Inspecțiile tematice se pot efectua cu scopul urmăririi la nivel național a anumitor aspecte din cadrul activității de audit (materialitate, ISQC). Aceste inspecții pot fi solicitate și la nivel COESA sau pot servi altor scopuri stabilite de ASPAAS.

ARTICOLUL 6

Echipa de inspecție

(1) SIACI efectuează inspecțiile pentru asigurarea calității prin echipe de inspecție constituite prin decizie a președintelui ASPAAS, în conformitate cu prevederile art. 17 alin. (3)—(6) din Regulamentul de organizare și funcționare al ASPAAS.

(2) Inspectorii și experții care efectuează revizuri pentru asigurarea calității semnează anual declarația de conformitate cu cerințele profesionale ale ASPAAS privind controlul calității auditului.

(3) Membrii echipei de inspecție semnează o declarație din care rezultă că nu se află în una dintre situațiile de conflict de interese prevăzute de reglementările aplicabile, în raport cu auditorul financiar la care urmează să efectueze revizuirea calității.

(4) Inspectorii externi îndeplinesc cel puțin criteriile prevăzute la art. 18 alin. (1)—(4) din Regulamentul de organizare și funcționare al ASPAAS, în conformitate cu prevederile legale.

(5) Experții externi îndeplinesc cel puțin criteriile prevăzute la art. 18 alin. (1), (3) și (4) din Regulamentul de organizare și funcționare al ASPAAS, în conformitate cu prevederile legale.

(6) Membrii echipei de inspecție ai ASPAAS au obligația de a respecta prevederile etice care sunt aplicabile activității.

(7) Membrii echipei de inspecție au obligația să respecte cerințele privind confidențialitatea informațiilor obținute cu ocazia inspecțiilor, precum și obligațiile de conduită profesională conform Codului etc.

(8) Membrii echipei de inspecție sunt obligați ca pentru fiecare inspecție să întocmească o declarație de independență privitor la auditorul financiar sau firma de audit inspectată.

(9) Echipa de inspecție este obligată să prezinte auditorului financiar sau firmei de audit mandatul și ordinul de deplasare.

ARTICOLUL 7

Atestarea inspectorilor externi și a experților externi

(1) Persoanele care doresc să fie atestate ca inspectorii sau experți externi depun la sediul ASPAAS un dosar de atestare cuprinzând următoarele documente:

a) cartea/buletinul de identitate sau pașaport valabile la data solicitării atestării, în copie;

b) curriculum vitae actualizat, model Europass, cu semnătura olografă, din care să reiasă îndeplinirea condițiilor de educație și experiență în profesie conform art. 6 alin. (4), în cazul inspectorilor externi, respectiv art. 6 alin. (5), în cazul experților externi;

c) diploma de absolvire a unei instituții de învățământ superior de lungă durată, în copie; pentru absolvenții din Spațiul Economic European, aceasta trebuie tradusă în limba română și legalizată;

d) în cazul în care numele titularului înscris pe diploma prevăzută la lit. c) diferă de numele din cartea/buletinul de identitate sau din pașaport, se prezintă copii ale documentelor care atestă că este vorba despre una și aceeași persoană;

e) documente care să dovedească îndeplinirea criteriilor prevăzute la art. 6 alin. (4), respectiv alin. (5), după caz;

f) declarația pe propria răspundere, sub semnătură olografă, din care să rezulte că nu a fost sancționat pentru încălcarea legislației în domeniul auditului financiar.

(2) Dosarele prevăzute la alin. (1) sunt analizate de către personalul SIACI din cadrul ASPAAS care, după verificarea documentelor, elaborează un raport înaintat către președintele ASPAAS cu propunerea de aprobare sau respingere a cererii de atestare ca inspector/expert, după caz.

(3) În cazul propunerii de respingere a cererilor de atestare, ASPAAS comunică solicitanților acest fapt, precum și motivarea respingerii, inclusiv prin mijloace electronice de comunicare.

(4) În cazul aprobării cererii de atestare, se emite, în două exemplare, un ordin al președintelui ASPAAS privind atestarea ca inspector/expert. Un exemplar al ordinului rămâne la nivelul instituției, fiind arhivat conform reglementărilor legale, iar cel de al doilea exemplar original se comunică persoanei în cauză.

(5) Ordinul președintelui ASPAAS prevăzut la alin. (4) se emite, de regulă, în termen de 30 de zile de la data depunerii dosarului complet conform prevederilor alin. (1).

(6) Persoanele atestate ca inspectorii/expertii externi ai ASPAAS sunt înregistrate în Registrul inspectorilor/expertilor externi, care este un registru intern în format electronic, deschis și menținut de către ASPAAS.

(7) Radierea inspectorilor din Registrul inspectorilor/expertilor externi se dispune de către ASPAAS și poate avea loc în următoarele situații:

a) inspectorul/expertul solicită radierea;

b) a fost sancționat pentru încălcarea legislației în domeniul auditului financiar;

c) inspectorul nu își respectă obligațiile privind evitarea conflictului de interese, asigurarea calității activității etc.

CAPITOLUL II

Programarea și desfășurarea inspecțiilor

SECȚIUNEA A

Programarea și planificarea inspecțiilor

ARTICOLUL 8

Planul anual de inspecție

(1) Personalul SIACI din cadrul ASPAAS elaborează planul anual de inspecții care include auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar și au fost selectați în vederea inspecției pe baza modelului intern de risc al ASPAAS, în conformitate cu procedura operațională de inspecții.

(2) Selectarea auditorilor financiari și a firmelor de audit în planul anual de inspecții se realizează ținând cont de următoarele:

- a) de frecvența inspecției, conform prevederilor art. 5 alin. (2);
- b) de factorii de risc identificați;
- c) de existența cererilor de inspecții voluntare;
- d) de necesitatea includerii în planul anual de inspecții a inspecțiilor consecutive;
- e) de eventuale sesizări primite de ASPAAS și/sau de autosesizarea autorității competente.

(3) Factorii de risc relevanți pentru modelul de risc al ASPAAS cuprind în principal variabilele enumerate la art. 22 din Regulamentul de organizare și funcționare al ASPAAS.

(4) Planul anual de inspecții fundamentat se înaintează spre aprobare președintelui ASPAAS și se poate actualiza pe parcursul anului, în funcție de apariția unor noi factori relevanți de risc sau de schimbarea semnificativă a impactului unui factor de risc existent. Actualizarea planului anual de inspecții se fundamentează de către personalul SIACI din cadrul ASPAAS și se aprobă de președintele ASPAAS.

ARTICOLUL 9

Planificarea inspecțiilor

(1) În conformitate cu prevederile procedurii operaționale de inspecții, ulterior aprobării planului anual de inspecții, personalul SIACI din cadrul ASPAAS transmite auditorilor financiari/firmelor de audit incluși/incluse în planul anual de inspecții o cerere de informații personalizată ținând cont de profilul fiecărui auditor financiar, respectiv firmă de audit. Odată cu cererea de informații se transmite și înștiințarea privind efectuarea vizitei de inspecție cu cel puțin 14 zile înainte de data stabilită pentru începerea acesteia, care conține și o mențiune privind obligațiile auditorului financiar sau firmei de audit conform art. 12.

(2) Auditorul financiar sau firma de audit are obligația să transmită în scris către ASPAAS informațiile solicitate într-un termen de maximum 7 zile de la comunicarea cererii de informații de către ASPAAS.

(3) Personalul SIACI din cadrul ASPAAS analizează răspunsul la cererea de informații, de regulă, în termen de 7 zile și, dacă este cazul, solicită informații suplimentare necesare desfășurării inspecției în vederea stabilirii ariei de inspecție și stabilește un termen de răspuns în funcție de volumul de informații solicitat.

(4) Cererea de informații, împreună cu înștiințarea privind efectuarea vizitei de inspecție prevăzute la alin. (1), și dialogurile ulterioare conform alin. (2) și (3) se comunică de obicei prin e-mail, la adresa de poștă electronică furnizată pentru înscrierea în Registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit sau conform prevederilor art. 21 alin. (3).

(5) În cazul în care auditorul financiar sau firma de audit nu se supune vizitei de inspecție de calitate la data stabilită, conform înștiințării privind efectuarea inspecției, se aplică una dintre măsurile prevăzute la art. 17 alin. (4).

(6) În cazul în care auditorul financiar sau firma de audit nu respectă obligația de transmitere a informațiilor solicitate, precum și în situația nerespectării termenelor conform prevederilor prezentelor norme sau a transmiterii eronate sau parțiale a informațiilor solicitate de ASPAAS, după caz, se aplică una dintre măsurile prevăzute la art. 17 alin. (4). Transmiterea de informații eronate sau parțiale se interpretează drept nerespectarea întocmai a solicitărilor transmise de echipa de inspecție.

(7) Prin excepție de la prevederile alin. (5) și (6), în situații temeinic justificate, auditorii financiari sau firmele de audit pot solicita extinderea termenelor prevăzute în prezentul articol.

(8) Solicitarea prevăzută la alin. (7) se transmite către ASPAAS de către auditorul financiar sau firma de audit în termen de trei zile de la data comunicării prevăzută la alin. (1). Amânarea inspecției periodice se poate face la o dată ulterioară, dar nu mai târziu de 30 de zile de la data stabilită prin înștiințarea comunicată conform alin. (1).

(9) Solicitarea amânării inspecției este permisă doar în cazuri excepționale și se transmite în scris către ASPAAS la adresa de poștă electronică de la care a fost comunicată înștiințarea prevăzută la alin. (1), însoțită de documente justificative care fac dovada motivului solicitării amânării.

(10) În urma analizei solicitării de amânare, personalul SIACI din cadrul ASPAAS comunică auditorului financiar sau firmei de audit, de obicei în termen de trei zile, prin e-mail, la adresa de poștă electronică furnizată pentru înscrierea în Registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit sau conform prevederilor art. 21 alin. (3) soluționarea solicitării sale împreună cu precizarea datei de începere a vizitei de inspecție conform alin. (11) sau alin. (12), după caz.

(11) În cazul în care se constată că solicitarea prevăzută la alin. (7) nu este întemeiată sau nu îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (8) și (9), cererea este respinsă, iar vizita de inspecție are loc la data programată inițial.

(12) În cazul în care solicitarea prevăzută la alin. (7) este admisă, vizita de inspecție are loc la o dată ulterioară stabilită de inspectorii ASPAAS ținând cont și de data solicitată conform alin. (7), dar nu mai târziu de 30 de zile de la data stabilită inițial prin înștiințarea comunicată conform alin. (1).

(13) În cazul în care auditorul financiar sau firma de audit nu se supune inspecției de calitate la data ulterioară stabilită conform prevederilor alin. (12) se consideră abatere gravă conform art. 17 alin. (2) lit. e).

SECȚIUNEA B

Desfășurarea inspecțiilor**B.1. Aspecte generale**

ARTICOLUL 10

Obiectivele de inspecție

(1) Obiectivele de inspecție sunt elaborate cu respectarea cerințelor prevăzute la art. 4 alin. (4), conform metodologiei comune de inspecții adoptate de COESA, respectiv CAIM.

(2) Categoriile de obiective aplicate de echipa de inspecții:

- a) obiective inițiale;
- b) obiective privind controlul calității;
- c) obiective privind evaluarea angajamentelor de audit a entităților auditate.

(3) Obiectivele de inspecție sunt confidențiale și nu sunt cunoscute auditorului financiar sau firmei de audit până la momentul începerii inspecției, cu excepția obiectivelor inițiale.

(4) Obiectivele inițiale se verifică la începutul fiecărei inspecții efectuate de echipa de inspecții a SIACI.

(5) Obiectivele inițiale sunt adresate tuturor auditorilor financiari sau firmelor de audit, fiind considerate obiective pe care, indiferent de mărime, structură sau formă de organizare, auditorul financiar sau firma de audit trebuie să le îndeplinească. În scop exemplificativ, obiectivele următoare pot fi incluse ca obiective inițiale, lista nefiind exhaustivă:

a) prezența firmei de audit sau a auditorului financiar în Registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit;

b) existența contractului și a elementelor prevăzute de ISA 210 „Convenirea asupra termenilor misiunilor de audit”, referitoare la conținutul scrisorii de angajament;

c) raportul de audit — existența și conformitatea cu ISA, reconcilierea indicatorilor prezentați în raport cu cei din situațiile financiare;

d) declarațiile conducerii (scrisoarea de reprezentare);

e) declarația de independență pentru orice angajament de audit;

f) existența manualului de control al calității;

g) existența numirii auditorului financiar sau a firmei de audit de către adunarea generală a acționarilor, dacă este cazul;

h) existența setului complet al situațiilor financiare auditate, conform cadrului de raportare financiară aplicabil.

(6) În cazul în care se constată că nu sunt îndeplinite adecvat și complet unul sau mai multe dintre obiectivele de la alin. (5), echipa de inspecție se retrage din inspecție, consemnează aceste aspecte în raportul de inspecție și concluzionează că activitatea auditorului financiar sau firmei de audit necesită îmbunătățiri semnificative și stabilește termene de implementare a acestora în conformitate cu art. 16 alin. (4) lit. c).

ARTICOLUL 11

Aria de cuprindere a inspecției

(1) Sunt supuși inspecției, conform prezentelor norme, toți auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar.

(2) Aria de cuprindere a inspecției include:

a) evaluarea integrală sau parțială a sistemului de control intern al auditorului financiar sau firmei de audit;

b) unul sau mai multe dosare de audit aferente misiunilor derulate.

(3) Pentru angajamentele selectate, determinarea ariei de inspecție se face luând în considerare următoarele:

a) echipa de inspecție poate cere o detaliere a profilului clientului selectat. Acest profil al clientului trebuie transmis echipei de inspecții înaintea inspecției propriu-zise a angajamentului. Profilul clientului furnizează echipei de inspecție informații pentru a se familiariza cu riscurile asociate angajamentului de audit;

b) echipa de inspecție analizează informațiile publice despre entitatea auditată, cum ar fi situațiile financiare și alte prezentări ale managementului;

c) echipa de inspecție poate comunica, acolo unde este cazul, cu comitetul de audit al entității auditate;

d) echipa de inspecție poate obține informații privitoare la entitate din alte surse externe cum sunt: site-ul companiei, organisme de reglementare sub supravegherea cărora își desfășoară activitatea etc.;

e) orice alte aspecte care pot contribui la o imagine cât mai clară a secțiunilor reprezentative ale dosarului de audit, precum și a riscurilor asociate.

ARTICOLUL 12

Obligațiile auditorilor financiari și ale firmelor de audit privitor la desfășurarea inspecțiilor

(1) Prin derogare de la principiul confidențialității, auditorii financiari și firmele de audit au obligația profesională de a prezenta echipei de inspecție orice informații, inclusiv cele de natură confidențială, pentru a se conforma solicitărilor echipei de inspecție.

(2) Auditorii financiari sau reprezentanții firmei de audit au obligația:

a) să respecte principiile fundamentale ale Codului etic al profesioniștilor contabili, inclusiv atunci când comunică cu ASPAAS și cu reprezentanții lor;

b) să se asigure de corectitudinea informațiilor din raportul de transparență, raportul privind activitatea de audit statutar sau a altor informații furnizate către ASPAAS;

c) să asigure accesul echipei de inspecție și să îi permită exercitarea atribuțiilor referitoare la desfășurarea inspecției la data stabilită de aceasta în conformitate cu art. 9;

d) să răspundă cererilor de informații transmise de ASPAAS în termenele stabilite de aceasta;

e) să asigure pe toată perioada inspecției prezența personalului responsabil de implementarea sistemului de control al calității, precum și de misiunile de audit care fac obiectul inspecției;

f) să asigure accesul echipei de inspecție la dosarele de audit, precum și la actele și documentele de orice fel pe care le gestionează sau le au în păstrare, care intră sub incidența inspecției și servesc pentru documentarea probelor de inspecție care susțin concluziile inspecției;

g) să furnizeze echipei de inspecție copii conforme cu originalul ale documentelor solicitate;

h) să pună la dispoziția echipei de inspecție orice alte documente pe care le consideră relevante pentru a dovedi îndeplinirea cerințelor prevăzute la art. 4 alin. (4);

i) să comunice în scris către ASPAAS, la termenele stabilite, modul de implementare a recomandărilor emise de către echipa de inspecție a ASPAAS;

j) la finalul inspecției, auditorul financiar sau reprezentantul firmei de audit trebuie să declare în scris că a pus la dispoziția echipei de inspecție toate actele și documentația existentă la acel moment și care poate fi relevantă pentru efectuarea inspecției de calitate, conform art. 20;

k) să furnizeze anual sau ori de câte ori este cazul către ASPAAS un raport privind activitatea de audit statutar, care conține cel puțin informații similare cu cele prevăzute la art. 13 și 14 din Regulamentul (UE) nr. 537/2014, în conformitate cu art. 29, alin. (14) din Legea nr. 162/2017.

B.2. Evaluarea calității activității auditorului financiar sau firmei de audit inspectat(e)

ARTICOLUL 13

Evaluarea activității de audit statutar

(1) Echipa de inspecție selectează ariile de inspecție în funcție de riscuri, așa cum au fost prezentate la art. 8. În cadrul ariilor de inspecții se stabilesc obiectivele de inspecție care se urmăresc. La final, echipa de inspecție concluzionează în raportul de inspecție dacă ariile de inspecție selectate sunt:

a) fără aspecte identificate;

b) cu aspecte identificate;

c) cu aspecte semnificative identificate.

(2) Echipa de inspecție, în evaluarea activității de audit statutar, aplică proceduri de inspecție adaptate cu scopul de a obține o înțelegere rezonabilă care să îi permită să formuleze constatări și concluzii în conformitate cu art. 16.

(3) Evaluarea activității de audit statutar a auditorului financiar sau firmei de audit cuprinde:

- a) evaluarea sistemului de control intern al auditorului financiar sau al firmei de audit;
- b) evaluarea modului de implementare a recomandărilor din inspecțiile precedente;
- c) evaluarea misiunilor de audit selectate în inspecția curentă.

(4) În scopul verificării sistemului de control intern al auditorului financiar sau al firmei de audit de către echipa de inspecție în funcție de aria de inspecție selectată în perioada de planificare a inspecției, așa cum prevede art. 9, se are în vedere conformitatea cu:

a) ISQC 1, în special cu aspectele referitoare la cerințele de organizare internă menționate la art. 28 alin. (1) lit. a)–g) din Legea nr. 162/2017;

b) ISA 220.

(5) În scopul verificării sistemului de control intern al auditorului financiar sau al firmei de audit și respectării cerințelor de etică profesională se pot aplica și prevederile art. 2 alin. (3).

(6) La verificarea modului de implementare a recomandărilor din inspecțiile precedente echipa de inspecție are în vedere întreg istoricul recomandărilor emise de ASPAAS în urma inspecțiilor precedente.

(7) În cazul în care identifică recomandări din inspecțiile precedente neimplementate sau implementate neadecvat, în funcție de semnificația acestora, echipa de inspecție consemnează aceste aspecte în raportul de inspecție.

(8) La evaluarea misiunilor de audit selectate în inspecția curentă de către echipa de inspecție în funcție de aria de inspecție selectată în perioada de planificare a inspecției, așa cum prevede art. 9, se are în vedere conformitatea cu standardele profesionale și cu legislația aplicabilă.

(9) În urma evaluării activității de audit statutar a auditorului financiar sau a firmei de audit, conform prevederilor prezentului articol, echipa de inspecție întocmește raportul de constatări preliminare care este comunicat spre eventuale comentarii auditorului financiar sau firmei de audit inspectate, prin mijloace electronice.

(10) Raportul de constatări preliminare care conține comentariile auditorului financiar/firmei de audit este înapoiat echipei de inspecție în termen de maximum 3 zile.

(11) În urma evaluării comentariilor auditorului financiar/firmei de audit din raportul de constatări preliminare, echipa de inspecție întocmește raportul de inspecție prevăzut la art. 14 în care include constatări și concluzii în baza cărora formulează principalele aspecte identificate, precum și recomandările ce se impun și stabilește termenele de remediere.

B.3. Raportul de inspecție

ARTICOLUL 14

Întocmirea raportului de inspecție

(1) Rezultatele inspecției se consemnează în raportul de inspecție.

(2) Raportul de inspecție se semnează de către membrii echipei de inspecție.

(3) Raportul de inspecție se înregistrează în evidențele ASPAAS, prin grija echipei de inspecție.

(4) În cazul în care unul sau mai multe dintre obiectivele inițiale nu sunt îndeplinite, echipa de inspecție consemnează aceste aspecte în raportul de inspecție și se procedează conform prevederilor art. 10 alin. (6).

ARTICOLUL 15

Conținutul raportului de inspecție:

(1) Raportul de inspecție cuprinde, în principal, următoarele elemente:

a) profilul firmei de audit sau a auditorului financiar, precum și datele de identificare a acestuia;

b) data sau perioada în care s-a efectuat inspecția, după caz;

c) perioada acoperită de inspecție;

d) o descriere a aspectelor avute în vedere în evaluarea sistemului de control intern al auditorului financiar sau firmei de audit;

e) concluziile raportului de inspecție care includ concluzii emise de echipa de inspecție privitor la evaluarea sistemului de control intern al firmei de audit sau auditorului financiar, verificările modului de implementare a recomandărilor din inspecția precedentă, dacă este cazul, și concluziile referitoare la revizuirile efectuate de echipa de inspecție asupra dosarelor de audit selectate în inspecția curentă;

f) detalierea principalelor concluzii ale echipei de inspecție și recomandările acestora. Acest punct dorește să detalieze acolo unde se consideră necesare concluziile de la lit. e);

g) prezentarea de către echipa de inspecție a altor aspecte identificate, cum ar fi comunicările cu comitetul de audit, respectarea prevederilor Legii nr. 162/2017, evoluții în comparație cu inspecția precedentă.

(2) În cazul în care echipa de inspecție constată că unul sau mai multe dintre obiectivele inițiale nu sunt îndeplinite sau dacă identifică alte abateri grave ale auditorului financiar sau firmei de audit, aceasta se retrage din inspecție, iar raportul de inspecție cuprinde, în acest caz, doar aspectele verificate, concluziile inspecției și eventualele recomandări.

(3) În situația prevăzută la alin. (2), echipa de inspecție poate stabili un termen de revenire.

(4) Inspecția consecutivă efectuată după termenul de revenire menționat la alin. (3) se finalizează cu o notă de constatare care cuprinde opinia echipei de inspecție cu privire la modul de implementare a recomandărilor și constituie anexă la raportul de inspecție întocmit la inspecția inițială.

ARTICOLUL 16

Constatări și concluziile raportului de inspecție

(1) Constatări și concluziile echipei de inspecție se fundamentează pe baza probelor de inspecție puse la dispoziție de auditorul financiar sau firma de audit.

(2) Constatări preliminare rezultate în urma inspecției sunt incluse în raportul de constatări preliminare și sunt comunicate auditorului financiar sau firmei de audit inspectat/e înainte de finalizarea raportului de inspecție, pentru eventuale comentarii pe care le poate face în termen de trei zile.

(3) Constatări se referă în principal la:

a) evaluarea sistemului de control intern al auditorului financiar sau al firmei de audit;

b) evaluarea modului de implementare a recomandărilor din inspecțiile precedente;

c) evaluarea misiunilor de audit selectate în inspecția curentă.

(4) Concluziile raportului de inspecție referitor la evaluarea aspectelor prevăzute la alin. (3) lit. a) și c), ținând cont și de comentariile primite, evidențiază aspectele identificate de echipa de inspecție și indică dacă acestea:

a) sunt la un nivel corespunzător de respectare a standardelor profesionale, cu recomandări minore și/sau opționale de îmbunătățire a practicii de audit;

b) sunt la un nivel acceptabil al practicii de audit cu recomandări obligatorii de îmbunătățire în termenele stabilite de echipa de inspecție;

c) necesită îmbunătățiri semnificative în termenele stabilite de echipa de inspecție.

(5) Termenele menționate la alin. (4) se stabilesc în funcție de durata estimată necesară implementării recomandărilor formulate, precum și de gravitatea aspectelor identificate.

(6) În momentul în care formulează recomandări în conformitate cu prevederile alin. (4), echipa de inspecție stabilește dacă monitorizarea implementării acestora de către auditorul financiar sau firma de audit fac sau nu obiectul unei inspecții consecutive, astfel:

a) în situații cum sunt cele prevăzute la alin. (4) lit. a) și b), monitorizarea implementării face obiectul inspecției periodice;

b) în situații cum sunt cele prevăzute la alin. (4) lit. b) și c), monitorizarea implementării face obiectul inspecției consecutive.

(7) Concluziile raportului de inspecție referitor la evaluarea aspectelor prevăzute la alin. (3) lit. b) evidențiază măsura în care auditorul financiar sau firma de audit a implementat măsurile recomandate de echipa de inspecție la inspecția precedentă.

(8) Constatările, concluziile și recomandările cuprinse în raportul de inspecție sunt comunicate auditorului financiar sau firmei de audit conform prevederilor art. 21 alin. (3).

B.4. Măsuri aplicabile în urma inspecțiilor

ARTICOLUL 17

Măsuri aplicabile auditorilor financiari și firmelor de audit

(1) În cazul în care, în urma inspecției, se constată existența oricăror deficiențe sau neconformități cu legislația aplicabilă în activitatea desfășurată de auditorul financiar sau firma de audit, precum și neîndeplinirea oricăror obligații prevăzute de prezentele norme, ASPAAS poate dispune una dintre măsurile prevăzute la alin. (4), ținând cont de gravitatea abaterilor de la îndatoririle profesionale.

(2) Deficiențele sau neconformitățile în activitatea desfășurată de auditorul financiar sau firma de audit care sunt considerate abateri grave sunt:

a) nerespectarea obligațiilor privind existența sistemului intern de control al calității sau implementarea defectuoasă a acestuia, conform prevederilor art. 28 alin. (1) lit. a)—g) și k) din Legea nr. 162/2017;

b) încălcarea cerințelor de etică profesională;

c) lipsa probelor de audit care să poată susține concluziile pe baza cărora a fost emisă opinia de audit;

d) neîndeplinirea obiectivelor inițiale prevăzute la art. 10 alin. (5);

e) lipsa de cooperare din partea auditorului financiar sau a reprezentanților firmei de audit cu echipa de inspecție.

(3) De asemenea este considerată abatere gravă neîndeplinirea de către auditorii financiari sau firmele de audit a obligațiilor referitoare la implementarea, în termenul stabilit de echipa de inspecție, a recomandărilor formulate de aceasta, conform prevederilor art. 18.

(4) Măsurile ce pot fi aplicate ca urmare a rezultatelor inspecției sunt:

a) măsuri de prevenție;

b) măsuri administrative;

c) măsuri contravenționale.

(5) Măsurile de prevenție se aplică de către echipa de inspecție prin formularea de recomandări în raportul de inspecție pentru corectarea deficiențelor sau neconformităților constatate în urma inspecției și stabilirea termenului de implementare a acestora conform prevederilor art. 39 alin. (1) din Legea nr. 162/2017. Termenul de implementare se stabilește de către echipa de inspecție în funcție de gravitatea aspectelor identificate.

(6) Abaterea administrativă constă într-o acțiune sau inacțiune prin care sunt încălcate dispozițiile Legii nr. 162/2017,

ale reglementărilor din domeniul auditului statutar aprobate în condițiile legii sau, după caz, ale Regulamentului (UE) nr. 537/2014, în conformitate cu art. 40 alin. (2) din Legea nr. 162/2017.

(7) Măsurile administrative ce pot fi aplicate de către ASPAAS în urma derulării procedurii administrative, în conformitate cu art. 40 alin. (4) din Legea nr. 162/2017, sunt:

a) avertisment public, în care sunt identificate persoana sancționată și natura încălcării, publicată pe pagina de internet a ASPAAS;

b) penalitate administrativă, cuprinsă între 2 și 6 salarii minime brute pe economie, pentru auditorii financiari;

c) penalitate administrativă, cuprinsă între 0,5% și 2,5% din cifra de afaceri anuală aferentă activității de audit statutar, pentru firmele de audit;

d) interdicție temporară, cuprinsă între 1 și 3 ani, pentru auditorul financiar, firma de audit sau partenerul-cheie de audit, să efectueze audituri financiare și/sau să semneze rapoarte de audit statutar;

e) retragerea autorizării însoțită, în cazul persoanelor fizice, de pierderea calității de auditor financiar;

f) o interdicție temporară, de până la 3 ani, pentru un membru al firmei de audit sau un membru al organismului administrativ sau de conducere al unei entități de interes public să exercite funcții la firme de audit sau la entități de interes public.

(8) Măsurile contravenționale se aplică de către persoanele desemnate prin ordin al președintelui ASPAAS pentru constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor în conformitate cu art. 44 din Legea nr. 162/2017.

(9) Faptele pentru care se aplică măsuri contravenționale, în conformitate cu art. 44 alin. (1) din Legea nr. 162/2017, sunt:

a) încălcarea de către orice persoană prevăzută la art. 21 alin. (5), art. 23, 24 și art. 40 alin. (6) din Legea nr. 162/2017 a interdicțiilor menționate la aceste articole;

b) încălcarea de către entitățile auditate a prevederilor art. 62 alin. (2) și art. 65 alin. (1) și (7) din Legea nr. 162/2017;

c) exercitarea activității de audit financiar fără viza anuală emisă de autoritatea competentă;

d) exercitarea activității de audit financiar de către persoane care au promovat examenul de competență profesională și nu sunt înregistrate în Registrul public electronic prevăzut la art. 14 din Legea nr. 162/2017;

e) încălcarea de către entitatea auditată sau de către auditorul financiar sau firma de audit, după caz, a prevederilor art. 63 alin. (3) din Legea nr. 162/2017.

(10) Măsurile contravenționale ce pot fi aplicate de către ASPAAS, în conformitate cu art. 44 alin. (2) din Legea nr. 162/2017, sunt:

a) cele prevăzute la alin. (9) lit. a), c), d) și e), cu amendă de la 10.000 lei la 20.000 lei;

b) cele prevăzute la alin. (9) lit. b), cu amendă de la 50.000 lei la 100.000 lei.

(11) În cazul în care în raportul de inspecție sunt identificate aspecte conform cărora raportul de audit statutar nu respectă cerințele art. 34 alin. (2) din Legea nr. 162/2017 sau, după caz, ale art. 10 din Regulamentul (UE) nr. 537/2014, echipa de inspecție înștiințează conducerea ASPAAS cu privire la această situație. Președintele ASPAAS poate decide publicarea pe pagina de internet a ASPAAS a unei declarații în conformitate cu art. 39 alin. (2) din Legea nr. 162/2017.

(12) La aplicarea măsurilor prevăzute în prezentul articol se ține cont de circumstanțele relevante, inclusiv de cele prevăzute la art. 41 din Legea nr. 162/2017.

(13) Publicarea sancțiunilor și măsurilor de prevenție stabilite de echipa de inspecție sau de Comisia de disciplină a ASPAAS, după caz, se face prin grija persoanei din cadrul SIACI

responsabilă cu analiza rezultatelor inspecției conform art. 42 din Legea nr. 162/2017.

(14) ASPAAS furnizează anual către COESA o sinteză cu privire la toate măsurile și sancțiunile aplicate în temeiul prezentului articol, în conformitate cu art. 48 din Legea nr. 162/2017.

(15) Exercițarea fără drept a activității de audit financiar constituie infracțiune și se pedepsește conform legii penale.

ARTICOLUL 18

Obligațiile auditorului financiar sau ale firmei de audit privind implementarea recomandărilor

(1) Auditorul financiar sau firma de audit căreia i-au fost emise recomandări în conformitate cu art. 17 alin. (5) are obligația de implementare a acestora la termenele stabilite de inspectori în raportul de inspecție.

(2) Neîndeplinirea obligațiilor auditorilor financiari sau firmelor de audit referitoare la implementarea recomandărilor formulate de echipa de inspecție se constată de către echipa de inspecție și se consemnează în raportul de inspecție.

ARTICOLUL 19

Măsuri de monitorizare a activității după efectuarea inspecțiilor planificate

(1) ASPAAS monitorizează activitatea desfășurată de auditorii financiari și firmele de audit care desfășoară activități de audit statutar, în funcție de aspectele identificate de echipa de inspecție în inspecția periodică anterioară.

(2) Monitorizarea activității de audit statutar a auditorilor financiari sau a firmelor de audit după efectuarea inspecțiilor de calitate planificate se efectuează în funcție de recomandările de inspecție înscrise în raportul de inspecție, astfel:

a) monitorizare prin inspecție periodică conform prevederilor art. 16 alin. (6) lit. a);

b) monitorizare prin inspecție consecutivă conform prevederilor art. 16 alin. (6) lit. b).

(3) Elaborarea planului anual de inspecții ține cont de termenele impuse de inspectori auditorilor financiari sau firmelor de audit pentru remedierea aspectelor identificate în cadrul inspecțiilor efectuate.

ARTICOLUL 20

Declarația auditorului financiar sau a reprezentantului firmei de audit

(1) La finalul vizitei efectuate de echipa de inspecție la sediul auditorului financiar/firmei de audit în vederea inspecției, auditorul financiar sau reprezentantul firmei de audit semnează o declarație pe proprie răspundere, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentele norme, din care reiese că a pus la dispoziția echipei de inspecție toate actele și documentația existentă la acel moment care este relevantă pentru inspecția de calitate.

(2) O listă cu documentele solicitate de echipa de inspecție și care nu au putut fi puse la dispoziția acesteia, precum și cu cele care se referă la aspectele identificate de echipa de inspecție se anexează la declarația menționată la alin. (1).

(3) Refuzul auditorului financiar de a semna declarația menționată la alin. (1) constituie abatere gravă, în sensul art. 17 alin. (2) lit. e).

(4) În situația prevăzută la alin. (3) echipa de inspecție consemnează în raportul de inspecție refuzul auditorului financiar sau reprezentantului firmei de audit de semnare a declarației, împreună cu eventualul motiv invocat de acesta.

CAPITOLUL III

Dispoziții tranzitorii și finale

ARTICOLUL 21

Dispoziții tranzitorii și finale

(1) Inspecțiile de calitate sunt evidențiate în raportul anual al SIACI privitor la activitatea desfășurată și la principalele aspecte identificate din punct de vedere statistic.

(2) Termenele stabilite prin prezentele norme se calculează conform prevederilor Codului de procedură civilă.

(3) În scopul efectuării comunicărilor prevăzute în cuprinsul prezentelor norme, ASPAAS utilizează datele de contact pentru auditorul financiar sau firma de audit declarate în Registrul public electronic al auditorilor financiari și firmelor de audit, inclusiv numărul de fax sau adresa de poștă electronică.

*ANEXĂ
la norme*

Declarație pe propria răspundere

Subsemnatul/Subsemnata, ..., auditor financiar identificat în Registrul public electronic prin numărul individual atribuit de ASPAAS..... (Certificat nr. ....*), reprezentant al firmei de audit ....., declar pe propria răspundere că am pus la dispoziția echipei de inspecții ASPAAS toate actele și documentația existentă la acest moment care este relevantă pentru inspecția de calitate efectuată de inspectorii ASPAAS.

O listă cu documentele solicitate de echipa de inspecție și care nu au putut fi puse la dispoziția acesteia, precum și cu cele care se referă la aspectele identificate de echipa de inspecție este anexată la prezenta declarație.

Raportul de constatări preliminare și adresa privind constatările, concluziile și recomandările raportului de inspecție îmi vor fi comunicate de către ASPAAS la adresa de poștă electronică ..... conform datelor furnizate pentru înscrierea în Registrul public electronic.

Data

Semnătura

Ștampila auditorului financiar

Ștampila societății de audit

* Se completează până la atribuirea numărului individual de către ASPAAS.

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

ORDIN

**pentru completarea Ordinului ministrului apărării naționale nr. M.132/2012
privind acordarea gradelor și înaintarea în gradul următor, pe timp de pace, a cadrelor militare
în rezervă și în retragere, avansarea în grad a veteranilor de război, precum și înaintarea
în gradul următor a fostelor cadre militare active îndepărtate abuziv din armată
în perioada 23 august 1944 — 31 decembrie 1961**

Având în vedere prevederile art. 45, 47, 53, 61, 64, 67 și 97 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările și completările ulterioare, ale art. 15 din Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum și unele drepturi ale invalizilor și văduvelor de război, republicată, cu modificările și completările ulterioare, ale art. 4 din Legea nr. 226/2011 privind reparațiile morale și materiale pentru fostele cadre militare active, îndepărtate abuziv din armată în perioada 23 august 1944 — 31 decembrie 1961, cu modificările și completările ulterioare, ale art. 57 din Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 23 din Legea nr. 355/2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război,

în temeiul art. 40 alin. (1) din Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale, republicată,

ministrul apărării naționale emite prezentul ordin.

Art. I. — Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.132/2012 privind acordarea gradelor și înaintarea în gradul următor, pe timp de pace, a cadrelor militare în rezervă și în retragere, avansarea în grad a veteranilor de război, precum și înaintarea în gradul următor a fostelor cadre militare active îndepărtate abuziv din armată în perioada 23 august 1944 — 31 decembrie 1961, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 747

din 6 noiembrie 2012, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

— **După articolul 17 se introduce un nou articol, articolul 17¹, cu următorul cuprins:**

„Art. 17¹. — Prevederile prezentului ordin nu se aplică în cazul cadrelor militare rănite în teatrele de operații din afara teritoriului național.”

Art. II. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul apărării naționale,
Mihai-Viorel Fifor

București, 30 octombrie 2018.
Nr. M.193.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

